POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES

TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM	ONS KENMERK	BEHANDELD DOOR
9 mei 2025	2500010604	T.E.M. Rijsman
UW BRIEF VAN	UW KENMERK	DOORKIESNUMMER
		06 - 41 31 33 12

ONDERWERP
De evaluatie van de uitvoering van de participatieverordening

Geachte leden van de Raad,

Met deze raadsbrief bieden wij u het verslag aan van de evaluatie van de uitvoering van de Enschedese participatieverordening. De participatieverordening voorziet in de spelregels voor participeren in Enschede. Met het verslag beantwoordt het college uw motie ‘Tijdige evaluatie van de participatieverordening’ aangenomen op 25 maart 2024 waarin het college wordt verzocht om de evaluatie per direct te starten. Ook voorziet het evaluatieverslag in de bepaling zoals omschreven in Artikel 12 uit de participatieverordening ‘Evaluatie en monitoring’.

Gemeente Enschede voorloper met participatieverordening
Begin 2022 heeft uw raad vooruitlopend op de Wet versterking participatie op decentraal niveau[1] de Enschedese participatieverordening vastgesteld. Met het vaststellen van de Participatieverordening anticipeert uw Raad niet alleen op wetgeving, maar laat uw Raad ook zien dat u staat voor passende en duidelijke participatieprocessen voor de inwoner van Enschede. Participeren doen we al heel lang in Enschede. Met het vaststellen van de verordening in 2022 heeft uw Raad bepaald welke spelregels binnen de gemeente Enschede voor participatie gelden. Om uitvoering te geven aan de spelregels is het actieplan Samenlevingsgericht werken vastgesteld. Daarmee voorzien we sinds 2022 in een participatieteam dat voorziet in middelen, opleiding en evaluaties om het participeren naar een hoger niveau te tillen. Het is nu de eerste keer dat we de uitvoering van deze verordening evalueren.

[1] **Wet versterking participatie op decentraal niveau**
Dit wetsvoorstel regelt dat het decentraal bestuur inwoners in staat stelt te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarvoor wordt de regeling over inspraak in de Gemeentewet, Provinciewet, Waterschapswet en WolBES uitgebreid naar participatie. Daarnaast wordt het uitdaagrecht wettelijk verankerd. In werkingtreding per 1-1-2025.

Evaluatieverslag als samenvatting en uitgangspunt voor bijsturing via geleerde lessen over participatie in Enschede

Het participatieteam evalueert regelmatig hoe participatieprocessen worden ervaren en beleefd. Het evalueren en leren is één van de vier speerpunten in het Actieplan Samenlevingsgericht Werken waarover we u informeren via het periodieke magazine Participatie Impuls. De regelmatige evaluatie van participatie stelt ons in staat om geleerde lessen en verbeterpunten zo snel mogelijk in de praktijk toe te passen. De evaluatie van de participatieverordening gebruiken we daarom ook als een moment om de geleerde lessen, inzichten en grote lijnen van de afgelopen jaren samen te vatten.

Opzet en insteek van de evaluatie

Voor de evaluatie is in het najaar van 2024 een enquête uitgezet onder ambtenaren en raadsleden naar de bekendheid, bruikbaarheid, effectiviteit en rolinvulling. Ook hebben we gebruikgemaakt van data van het participatieteam van de gemeente Enschede. Het team evalueert regelmatig hoe participatieprocessen worden ervaren en beleefd. De afgelopen jaren zijn er meer dan honderd kwalitatieve één-op-één-interviews gehouden. Daarnaast is voor deze evaluatie aanvullend onderzoek gedaan naar de mate waarin gebruik wordt gemaakt van het uitdaagrecht in de gemeente Enschede en naar antwoord op de vraag ‘Wat kost participatie?’. Het verslag voorziet in een samenvatting van deze deelonderzoeken. Wie verdieping zoekt kan hiervoor terecht bij onderliggende stukken en bronnen. Elk hoofdstuk bevat een doorverwijzing, voorzien van directe links.

Belangrijkste uitkomsten uit de evaluatie zijn:

De gemeente Enschede heeft al veel goede stappen gezet op het gebied van participatie. De participatieverordening biedt een solide basis, en uit de evaluatie blijkt dat veel betrokkenen het belang van participatie erkennen en ondersteunen. Zowel inwoners, raadsleden als ambtenaren waarderen de intentie van participatie en zien het belang van het betrekken van inwoners en andere belanghebbenden bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van beleid. Inwoners waarderen de mogelijkheden om mee te denken en te praten, en medewerkers en raadsleden zijn steeds bewuster bezig met hun rol binnen participatieprocessen. Wel is er ruimte voor verbetering. We komen tot vier aanbevelingen:

1. **Ontwikkel praktische ondersteuning en training dicht bij de praktijk**
   Inwoners, raadsleden en ambtenaren erkennen en ondersteunen het belang van participatie. Sinds 2022 zijn er veel goede stappen gezet om uitvoering te geven aan de verordening. Er is behoefte aan nog meer praktische ondersteuning. Dit kan in de vorm van hulpmiddelen, training en kennisdeling.

2. **Besteed structurele aandacht aan informeren en maak een bewuste keuze voor het passende participatieniveau**
   Participatie roept soms verwachtingen op die niet waargemaakt kunnen worden. Voordat een participatietraject wordt gestart, is het belangrijk om zorgvuldig af te wegen of participatie toegevoegde waarde heeft en welk niveau passend is. Informeren is daarbij altijd noodzakelijk, maar kan in sommige situaties ook het enige passende niveau zijn.

3. **Kosten participatie inzichtelijker maken**
   Een participatietraject vraagt vaak een behoorlijke investering in tijd, capaciteit en geld. De gemeente Enschede kan, net als andere gemeente in Nederland, de kosten voor participatie niet kwantificeren. Hierdoor is vaak onduidelijk of de kosten en inspanningen van participatie in perspectief staan tot de waarde van participatie. Aanbeveling is dat we tenminste één participatietraject per jaar evalueren waarin ook de kosten worden meegenomen en we verkennen of de financiële kaders die de gemeente Utrecht nu onderzoekt en waar ze mogelijk mee gaat werken ook toepasbaar kunnen zijn in Enschede.

4. Samenwerking wijkorganen concretiseren

In co-productie met wijkorganen is door stadsdeelmanagement gewerkt aan nieuwe samenwerkingsafspraken die in 2023 een plek hebben gekregen in hoofdstuk 6 Dorps- en wijkdemocratie van de participatieverordening. De wijkorganen en stadsdeelmanagement werken nu precies een jaar met deze nieuwe afspraken. Begin dit jaar is door stadsdeelmanagement de samenwerking geëvalueerd. Hieruit blijkt dat de verwachtingen onder wijkorganen over de praktische vertaling van de wettekst verschilt. De meeste wijkorganen kijken tevreden terug op het eerste jaar samenwerken. Een aantal wijkorganen is niet tevreden. De samenwerking is in de verordening ruim geformuleerd. Zo ruim dat de gemeente dit in de praktijk niet kan waarmaken. Aanbeveling is om samen met alle wijkorganen die op niveau 3[2] met de gemeente samenwerken inzichtelijk te maken hoe de vertaling van hoofdstuk 6 in de praktijk functioneert en om gezamenlijk te verkennen of aanpassingen nodig zijn. Het verdient aanbeveling om in de gezamenlijke verkenning aandacht te besteden aan de verschillende vormen van wijkvertegenwoordiging, waaronder gekozen wijkraden, en te bezien of de huidige verordening hun rol binnen het participatieproces toereikend ondersteunt.

Het participatieteam vertaalt de inzichten uit de evaluatie naar concrete acties. De acties worden opgenomen in het jaarplan van het actieplan samenlevingsgericht werken.

Verdiepende sessie

Wij zijn graag bereid om een verdiepende sessie te organiseren in de vorm van een inloopbijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst kunnen we uitleg geven over het evaluatierapport en welke acties wij willen ondernemen op basis van de evaluatie.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit) (R.W. Bleker)

[2] Ieder jaar maakt de gemeente Enschede samenwerkingsafspraken met de wijkorganen. Niet iedere wijk kan of wil even actief of intensief samenwerken. Daarom kunnen de wijkorganen zelf aangeven op welk niveau zij de samenwerking dat jaar willen vormgeven. Niveau 3 is het hoogste samenwerkingsniveau: deelnemen bij het maken van beleid.